

Научни приноси

- При подготовката на докторантската разработка бяха обобщени и анализирани статистическите данни от полово-възрастовото разпределение на изучените антропологично материали до 2003 година. Последвалите изследвания на автора добавиха нови данни за полово-възрастовото разпределение от още над 50 по-големи серии и отделни комплекси, голяма част от които публикувани (научни публикации № 15, 16, 23, 24, 26, 30-34, 36-51). Полевите изследвания позволиха отделяне на костни останки от индивиди в най-ранна възраст, при което беше изследвана смъртността при новородените, като някои серии предоставиха възможност за установяване на случаи на недоносени новородени, както и проследяване на разпределението на тези индивиди спрямо останалите в серията, което позволи интерпретация от една страна в културна и от друга – в биологична насока (30, 38). Стриктното проследяване на ситуацията на откриване на скелетните останки позволи регистрация на терена на два случая на скелети на жена с новородено, вероятно комплекси, изградени след смърт при раждане, един случай на постмортално екстракцио вследствие естествени процеси на гниене и деструкция и един случай на смърт в напреднала бременност. Тези комплекси илюстрираха статистическите резултати за смъртността в тази възраст при младите жени, за която бременността и раждането бяха изтъкнати като възможна причина (резултати изнесени на международни конференции в Кушадасъ, Турция и Варна). Прилагането на комплексен метод за определяне на възрастта позволи идентификация на относително повече индивиди в старческа възраст, което повлия на демографските параметри на палеопопулациите с известно изместване към по-благоприятни стойности (32, 34). Общо, изследването на новите материали внесе корекция в установените стойности на демографските показатели за различните епохи, като изследванията се насочиха към най-ранната възраст на новородените и крайната възраст на доживяване в изследваните популации.

- В палеоантропологичните изследвания се обърна внимание и на материал от комплексите с кремация. Установено беше, че въпреки фрагментарността на тези останки, техният анализ дава възможност за извличане на важна информация за комплексната интерпретация на археологическия комплекс (научни публикации № 14, 15, 23, 24, 32, 43, 49).

- При изследването на нови серии детайлно се проучиха данните за патологични изменения по скелета, които се корелираха с най-новите резултати от изследванията в Европа и Америка. При установените изменения се търси демографското им разпределение в серията, което позволява синхронен и диахронен сравнителен анализ на резултатите от отделните серии. Бяха изявени индивиди с напреднала инвалидизация, като се създаде възможност за изследване на мястото им в древните общества и отношението към тях на членовете на социалната група (публикации № 18-19, 21-22, 28-29, 42, 45). За средновековната епоха, където има най-многоброен изучен материал са публикувани обобщаващи изследвания (публикувани изследвания № 20, 44, 52).

- Новите материали дадоха възможност за нов поглед върху широк кръг от проблеми на интерпретацията на находки, които показват въздействие върху костите на живия или умрял индивид. Проследиха се данните за

разпространението на трепанацията на черепа (изследвания публикувани в № 16, 17, 27, 38, 45). Резултатите от изследването на ранносредновековната серия от Балчик и Топола добавиха ценни сведения за разпространението на обреда на изкуствена деформация на черепа (публикации № 14, 16, 23, 24, 43). Един от малкото случаи от Западна България се установи в серията от Правешка лъкавица (№ 48).

- За първи път на български материал бяха приложени методите за изследване на линейната хипоплазия на емайла по макроскопски метод. Изследването доведе до интересни резултати, даващи възможност за разностранна интерпретация. Общо бяха изявени серии с натрупване на белега, спрямо такива, които показват по-слаба засегнатост. В популациите се определи възрастово специфичен пик на натрупване на белега, кореспондиращ с най-рисковият период в развитието на младия индивид. Публикувани са резултати по отделни серии, както и предварително обобщаващо изследване (№ 14, 28, 42).

- Комплексната интерпретация на резултатите за смъртността и продължителността на живота, разпространението на патологичните изменения на скелетните останки, вкл. разпределението на линейната хипоплазия на емайла, травматичните поражения, изчисленият ръст, идентифицирани особености на скелетните останки, придобити вследствие на ежедневната дейност на човека позволи изследване в посока търсене на нивото на адаптация на човешките групи към средата на обитание. Синхронният и диахронен сравнителен анализ между резултатите за отделните популации позволява излъчване на такива с по-благоприятни показатели спрямо други, които показват неблагоприятно развитие (№45, 52).

- Общо изследванията на антропологичния тип се сблъскват с високата степен на фрагментарност на материала. В изследванията се правят опити за описание на характерния антропологичен тип и физическо развитие на индивидите от анализираната популация (изследвания № 14, 24). Предлага се статистически клъстерен анализ при изследването на най-голямата краниологична серия (№ 25).

- Антропологичното изследване на материал от археологически обекти се насочи към интерпретацията му в общия контекст на откриване. Подобни изследвания доведоха до добри резултати в общото интердисциплинарно изследване и интерпретация на археологическия комплекс (26, 31).

Справка IF:

1. Archaeologia Bulgarica, XVI, 2, ISSN:13109537, 77-95. **SJR:0.124**
2. Archaeologia Bulgarica, XX, 2, 2016, ISSN:1310-9537, 1-28. **SJR:0.106 Личен**

0.056

Общо 0,180

Публикации в реферирани издания: 13 в настоящия конкурс (вкл. двете, включени в SJR) общо 15 (вкл. двете, включени в SJR и 2, участвали в предишен конкурс)